

İsrail'de Üstün Zekâlılar Eğitimi

Dünyada üstün zekâlı dahi çocukların eğitimine en geç başlayan (1970'lerde) ülkelerden biri olmasına rağmen şunda üstün zekâlı dahi çocuklara en iyi eğitimi veren ülke İsrail'dir. 1970'lerde başlayan çalışmalar devlet düzeyinde ele alınmıştır. İsrail Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Ulusal Üstün Zekâlılar Birliği kurulmuş ve ülkenin üstün zekâlı çocuklarının geleceği bu birlik tarafından planlanmıştır. Bu birlik teorikte ve pratikte çalışmalar yaparak ülke genelinde farklı nitelikte programlar geliştirmiş ve başlatmıştır. Bu programlar İsrail üniversiteleri tarafından da desteklenmiştir. İsrail'de üstün zekâlılar eğitimi kanunen gereklidir. Devlet tarafından bu çocuklar koruma altına alınmıştır. Ülkede üstün zekâlı dahi çocuklar, işlenmesi gereken değerli bir taş, ülkenin en önemli kaynağı olarak görülmektedir.

Üstün Zekâlı Dahi Çocuklar Programlarının Amacı

- Ülkenin en değerli madeni olarak görülmesi, bu madenin işlenmesinin önemi.
- İsrail'in ve Dünya'nın yaşadığı problemlere yaratıcı çözümler üretebilmek.
- Ülkenin teknoloji, sanayi, ticaret ve askeri konularda yaratıcı çözümlerle geliştirmesini sağlamak.
- Kapasitelerini arttırmak için, yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmak.
- Bakış açıları değişirken, farklı alanlarda üstün zekâlı çocuklarla özel olarak ilgilenmektir.

Üstün Zekâlı Dahi Çocuklar için En İyi Programlar

- Üç temel program üstün zekâlıların eğitimi için uygun hale getirilmiştir.
- Okuldan sonra ek faaliyetler
- Haftalık zenginleştirme programları.
- Özel donanımlı okullarda özel sınıflar

Üstün Zekâlı Öğrencileri Belirleme

İsrail'de bütün çocuklar çeşitli dönemlerde tarama testlerinden geçirilmektedir. Bu testler zeka, yetenek, yaratıcılık, akademik başarı vb testlerdir. Buna ek olarak öğrencilerle ve ailelerle sözlü görüşmeler yapılmaktadır. Yetenekli öğrenciler testlerden yüksek puan almasalar da sahip oldukları yeteneklerden dolayı bazı okullara (Boyer okulları) alınabilmektedirler.

Eğitim Programları

İsrail'de ülke çapında yapılan tanımlama aşamasından sonra nüfusun % 1'lik dilimine giren çocuklar özel donanımlı okullarda özel sınıflarda eğitim görmeye başlarlar. Ülkede % 3'lük dilime giren çocuklar ise okul sonrası ek çalışmalar ve zenginleştirme programlarına katılırlar.

İsrail'in kutsal şehri ve Müslümanlar için de büyük önemi olan Kudüs'te OFEK ismi ile bilinen çok özel bir dahiler okulu vardır. Kudüs'te ki bu dahiler okulunda seçilmiş profesörler ders vermektedir. Bu okullarda öğrenciler ufuklarının sınırsız derecede açılımı ile not tutmadan, zeka ve mantık jimnastiği yaparak ve yaşayarak öğrenmektedir Genetik ve teknolojiye de bu okullarda çok önem verilmektedir.

İsrail çok iyi gelişmiş zenginleştirme program ağına sahiptir. Örneğin; okuldan sonra planlanan ders dışı aktivite grupları veya üstün zekâlıların ilgi duydukları konularda sınıflandırırsak; matematik ve bilgisayar biliminden, müzik ve heykeltıraşlığa kadar tatillerde düzenlenen aktivite ve eğitimler. Üstün zekâlılar için olan bütün programlar 1970'lerde sadece bu amaç için milli eğitim bakanlığı

altında kurulmuş bölüm tarafından koordine ve finanse edilmektedir. Programlar okul öncesinden başlayarak bütün yaş gruplarını içermektedir.

4-8. kademenin programları Tel-Aviv'deki Haaretz müzesi ve Bar Ilan Üniversitesi, Haifa'da ki İsrail Teknoloji Enstitüsü ve ülkedeki yerel belediyeler tarafından yürütülmektedir.. Bu programlara katılım için grup ya da bireysel testlerde minimum 140 IQ seviyesi aranmaktadır Diğer psikometri araçları örneğin; kişilik veya yaratıcılık testleri de ölçütler arasındadır. Dezavantajlı geçmişlerden gelen çocuklar eğer ortalama koşulları sağarlarsa şartların gerektirdiği şekilde kabul edilmektedirler. Farklı programlara örnek Teknoloji enstitüsü, okul müdürleri ve öğretmenler adayları programa yönlendirirler, Tel-Aviv'deki Haaretz müzesine ebeveynler direk olarak gidebilir, ve Holon'daki belediyede ki okul psikologları seçim sürecini öğrenci dosyalarını baz alarak yürütür. Lise yaşındaki çocuklar için zenginleştirme aktiviteleri Tel-Aviv Üniversitesi Teknoloji enstitüsünde ve Rehovot'ta ki Weizmann Bilimsel Araştırma Enstitüsünde verilmektedir. Sunulan şeyler bölgelerdeki insan yaşamlarıyla ilgi bazı dersler içerse de, asıl önem bilimsel konular ve matematiğe verilmektedir. Yukarıda bahsedilen programların çoğu yaz döneminde de devam etmektedir Programlar ya aynı formatta ya da günlük veya yatılı kamp şeklinde gerçekleşmektedir. Birisi Kudüs diğeri Holon'da iki program dikkat çekmektedir. Kudüs'te ki programda gruplar, sınıf olarak değil yaş grupları şeklinde organize edilmektedir. Programın ana amacı farklı çevrelerden gelen üstün zekâlıların etkileşimine olanak sağlamaktır. Holon'da çalışmalar dezavantajlı olanlar arasında üstün potansiyelli olanları belirlemek ve okullarda zenginleştirme grupları oluşturmak üzerinedir.

Tel-Aviv'de ki üstün zekâlılar okulu " okul içinde okuldur." Birçok aktivite üstün zekâlı olmayan çocuklarla ortaktır ve bazı yöneticiler aynıdır fakat üstün ve üstün olmayan çocuklar arasında veya grupların öğretmenleri arasında en küçük etkileşim bile yoktur. Haifa'da ki sistemde de okul içinde üstün zekâlılar sınıfları vardır.

Büyük yaşta üstün zekâlı çocuklar için olan oluşturulan iki özel eğitim programı İsrail için büyük önem taşımaktadır. Birincisi Kudüs'teki Boyer Okulu, ikincisi ise İsrail savunma kuvvetlerinin özel projesidir. 30 yılı aşkın süredir özel eğitim veren Boyer Okulu özellikle üstün zekâlılara ve yetiştiği sosyal çevreden dezavantajlı geçmişlerden gelen gençlere eğitim sağlamaktadır. Boyer okulundakiler üstün yetenekliler fakat IQ sonuçlarında her zaman çok üstün olmayabilirler. Yüksek akademik ve mesleki seviyeleri içeren programlarda bugüne kadar çok olumlu sonuçlar kaydedilmiştir. Boyer okulundan alınan datalara bu programı başlatan ve yıllarca bu programı yürütmüş olan Prof. Moshe Smilansky'in kitabından ulaşılabilir.

İkinci program ise İsrail'de lise 1. sınıftaki tüm öğrenciler arasından az sayıda üstün zekâlı ve yaratıcı genç erkekler seçilerek oluşturulan programdır. Bu öğrenciler için özel okullar ve müfredatlar oluşturulmuştur. İki yıl süren hızlandırılmış akademik programa alınmaktadırlar. Eğitimler üniversite hocaları tarafından verilmektedir. Yoğun eğitim programı boyunca bu genç erkekler orduda yer almakta, eğitilmekte ve ileriki yıllarda ordunun bilimsel araştırmalarında yer

almaktadırlar. Dünyaca ünlü İsrail gizli servisi Mossad ajanları da bu gençler arasından seçilmektedir.

Sonuç

Bugün Dünya'nın genel durumuna baktığımızda İsrail devleti gücüyle Dünya'ya meydan okumaktadır. Amerika dahil hiçbir Dünya ülkesi İsrail'e dur diyememektedir. Bilgi güçtür İsrail'de bu gücü kullanmaktadır. İsrail devletine göre İsrail, temel doğal kaynağı olan üstün zekâlı yetenekli çocuklarını ihmal etme lüksüne sahip değildir. İsrail için üstün zekâlı dahi çocuklar paha biçilmez bir değere sahiptir.

İsrail'in üstün zekalı dahi çocuklara verdiği değerın yarısını Türkiye üstün zekalı çocuklarına verse, inanıyorum ki 10 yıl gibi kısa bir zamanda Dünya'ya meydan okuyabilecek bir güce sahip olacağız. Bütün Dünya'nın korktuğu da bu zaten !!!!!

Kaynaklar

Milgram, R. M Gifted Children in İsrail : Theory, practice and research. article

<http://alefefs.macam.ac.il>

Renzulli, J. S & Reis, S. M. (YIL) The enrichment triad/revolving door model: a school-wide plan for the development of creative productivity. Yer: Basım evi

Renzulli, j.s. and Reis, s.m. The enrichment triad/revolving door model: a school-wide plan for the development of creative productivity

Deutsch, Ziva. kadari, akiva. Picard, thierry dana. Activities and programs for gifted students (2004) copenhagen

Jewish virtual library, learning together programs for the gifted, talented and very able

Landau, Erica an enrichment program for gifted israeli students. Young persons institute

The ministry of education israil eğitim bakanlığı resmi internet sitesi

(<http://www.education.gov.il/moe/english/ind.htm>)

Gürkan Yaşar

Üstün Zekalılar Eğitim Danışmanı

Üstün Zekalılar Enstitüsü

www.ustunzekalilar.org